

سفارت جمهوری اسلامی ایران

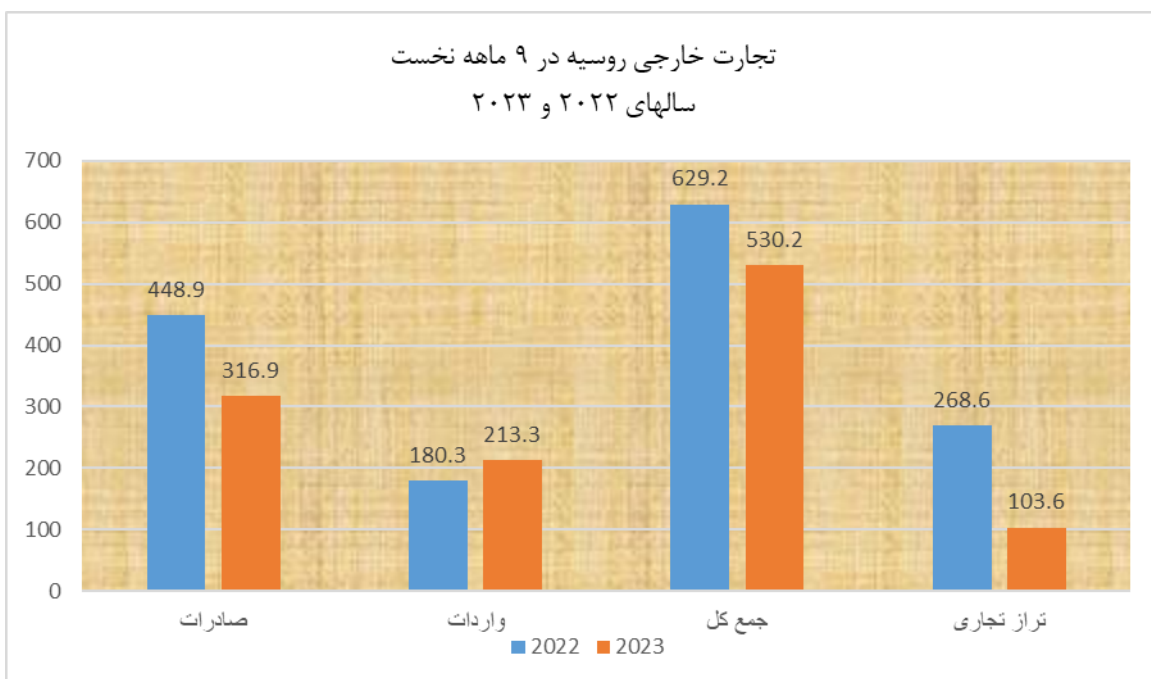
مسکو

باسمه تعالی

تجارت خارجی فدراسیون روسیه در ۹ ماهه نخست سال ۲۰۲۳

سرویس گمرک فدرال روسیه پس از یک وقفه طولانی در خصوص عدم اعلام آمار مربوط به تجارت خارجی خود، برای اولین بار از مارس ۲۰۲۲ آمار حجم تجارت خارجی روسیه در ۹ ماهه نخست سال ۲۰۲۳ را فاش کرد. سرویس گمرک فدرال از آوریل ۲۰۲۲ به منظور "جلوگیری از ارزیابی های نادرست و حدس و گمان" در بحبوحه تحریم ها، انتشار منظم آمار گمرکی را متوقف کرده بود.

بر اساس این گزارش، حجم کل صادرات و واردات این کشور از ژانویه تا سپتامبر ۲۰۲۳ بالغ بر ۵۳۰.۲ میلیارد دلار می باشد که نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۲ که رقمی بالغ بر ۶۲۹.۲ میلیارد دلار بود در حدود ۱۶ درصد کاهش داشته است. صادرات روسیه در دوره مورد بررسی با ۲۹.۴ درصد کاهش نسبت به مدت مشابه ۲۰۲۲ از ۴۴۸.۹ میلیارد دلار به ۳۱۶.۹ میلیارد دلار تنزل یافت و شاخص واردات نیز با افزایش ۱۸.۳ درصدی از ۱۸۰.۳ میلیارد دلار در ۹ ماهه نخست ۲۰۲۲ به ۲۱۳.۳ میلیارد دلار در دوره مورد بررسی رشد داشته است و در نتیجه تراز تجاری این کشور در این دوره مثبت ۱۰۳.۶ میلیارد دلار بوده است. در حوزه واردات کارشناسان معتقدند که این امر با توسعه تجارت با چین، هند، ترکیه و آذربایجان قابل توضیح می باشد.

این گزارش می افزاید که حجم تجارت روسیه با کشورهای آسیایی و آفریقایی به میزان قابل توجهی افزایش یافته است بدین ترتیب که صادرات به آسیا با افزایشی ۱۰ درصدی از ۲۰۵.۴ میلیارد دلار در ۹ ماهه ۲۰۲۲ به ۲۲۶.۶ میلیارد دلار افزایش داشته است و در این دوره نیز تجارت با کشورهای آفریقایی ۱.۵ برابر رشد داشته و از ۱۰.۱ به ۱۵.۶ میلیارد دلار در ۹ ماهه ۲۰۲۳ افزایش یافت. در شاخص واردات نیز شاهد این روند افزایشی بودیم به نحوی که واردات روسیه از کشورهای آسیایی از نظر ارزش نسبت به سال قبل تر از آن ۴۰ درصد بیشتر شده و به ۱۳۹.۷ میلیارد دلار بالغ شده است و از کشورهای آفریقایی نیز ۱۰ درصد رشد داشته و به ۲.۵ میلیارد دلار رسیده است. در بخشی از این گزارش اشاره شده است که در حال حاضر تجارت با آسیا حدود ۷۰ درصد از کل گردش تجاری روسیه را تشکیل می دهد و طی سال گذشته، آسیا موقعیت خود را به عنوان یک شریک تجاری خارجی کلیدی روسیه، تثبیت کرده است.

آمار گمرک روسیه نشان می دهد که بر اساس نتایج نه ماهه سال، صادرات روسیه به اروپا بیشترین کاهش را به ثبت رسانده است و حجم تجارت فیما بین با کاهشی ۷۰ درصدی از ۲۱۶.۷ میلیارد دلار در ۹ ماهه ۲۰۲۲ به ۶۵.۳ میلیارد دلار در ۹ ماهه ۲۰۲۳ رسیده است و سهم این قاره در صادرات روسیه از ۴۸ به ۲۰ درصد کاهش یافته است در بخش واردات کالا از اروپا نیز شاهد چنین کاهشی می باشیم و واردات در این مدت در مقایسه با مدت مشابه قبل تر از آن با ۱۰ درصد کاهش به ۵۹.۲ میلیارد دلار بالغ گردید و به این ترتیب، صادرات به کشورهای اروپایی تقریباً با حجم واردات از آنجا به روسیه برابر می باشد. این در حالی است که در پایان سال ۲۰۲۲، گردش تجاری بین روسیه و اتحادیه اروپا بالاترین میزان از سال ۲۰۱۴ را شامل می گردید. البته تحلیلگران Renaissance Capital علت این میزان تجارت بین دو کشور را تا حدودی به دلیل قیمت بالای منابع انرژی مرتبط می دانستند که روسیه به اروپا صادر کرده بود. از اواخر سال ۲۰۲۲ تا آغاز سال ۲۰۲۳، صادرات نفت و فرآورده های نفتی به اتحادیه اروپا تحریم شده است که در این زمینه حجم صادرات روسیه کاهش یافته است. علاوه بر کاهش صادرات انرژی، اتحادیه اروپا به طور منظم تحریم های بیشتری را در خصوص عرضه کالاهای مختلف به روسیه و از روسیه اعمال نموده است که این امر نیز باعث کاهش تجارت فیما بین شده است. بطور خلاصه اعمال تخفیف های صادراتی نفت و برخی از کالاها از جانب روسیه و همچنین کاهش صادرات گاز به اروپا، زمینه کاهش صادرات روسیه را بصورت کلی ایجاد نموده است.

بصورت کلی می توان اینگونه اظهار داشت که در چارچوب گروه های کالایی بزرگ، صادرات از روسیه برای همه انواع آن به جز محصولات غذایی و مواد خام کشاورزی کاهش یافته است. به طور خاص، حجم صادرات محصولات معدنی (این بزرگترین اقلام درآمد صادراتی روسیه است که شامل منابع انرژی نیز می شود) از ۳۰۰.۶ میلیارد دلار در ۹ ماهه ۲۰۲۲ به ۱۹۱.۴ میلیارد دلار در دوره مورد بررسی کاهش داشته است. بیشترین حجم واردات از سایر کشورها نیز مربوط به خرید ماشین آلات، تجهیزات و وسایل نقلیه است. روسیه از ژانویه تا سپتامبر ۲۰۲۳ رقمی بالغ بر ۱۰۷.۹ میلیارد دلار از این نوع اقلام را وارد کرده است که یک سوم بیشتر از مدت مشابه سال قبل تر آن، یعنی ۸۱.۳ میلیارد دلار می باشد. سایر مقاصد صادراتی (آفریقا، آمریکا، اقیانوسیه) همچنان کمتر از ۵ درصد را در ساختار کلی صادرات روسیه تشکیل می دهند. بنابراین، علیرغم

تغییرات نسبی شدید، ادرات به آفریقا ۵۴ درصد نسبت به سال گذشته رشد کرد و در مقابل صادرات به آمریکا ۱.۷ برابر کاهش یافت.

روسلان داویدوف سرپرست سرویس گمرک فدرال روسیه اخیراً در مجمع بین‌المللی گمرک که در مهر ماه در مسکو برگزار شده بود اعلام کرد که اگر کشورهای اتحادیه اروپا قبلاً ۵۰ درصد یا بیشتر از تجارت کالا با روسیه را در سال‌های پیش از بحران اخیر (جنگ روسیه با اوکراین) و پیش از پاندمی کرونا به خود اختصاص می‌دادند، اکنون این رقم به ۱۶ درصد رسیده است. سهم حجم مبادلات تجاری با اتحادیه اروپا از ۳۶ درصد در ژانویه تا اکتبر ۲۰۲۲ به ۱۶ درصد در ژانویه تا اکتبر ۲۰۲۳ کاهش یافت. اما در مقابل سهم کشورهای آسیایی در گردش تجاری ۶۹ درصد بوده است و این در حالی است که سهم این منطقه جغرافیایی در سال گذشته، ۴۹ درصد را شامل شده بود. در این میان، تجارت روسیه با هند با سریع‌ترین سرعت در حال رشد است و گردش مالی تجاری با آمریکای لاتین نیز در حال افزایش است.

این تغییرات در نوع تجارت روسیه باعث گردید که بر اساس آمار ارائه شده از سوی گمرک روسیه، درآمدهای حاصل از واردات در بودجه کشور بیشتر از درآمدهای حاصل از صادرات گردد که قبلاً این موضوع برعکس بود. بر اساس گزارش‌های منتشره، در پایان ماه اکتبر مبلغ ۵.۳ تریلیون روبل از گمرک به بودجه کشور واریز گردید که ۴ تریلیون روبل آن، درآمد حاصل از اسناد گمرکی واردات کالاها بود که این درآمدها ناشی از درآمدهای حاصل از مالیات بر ارزش افزوده، عوارض و مالیات غیر مستقیم می باشد.

ملاحظات :

البته کارشناسان حوزه تجارت بین الملل معتقدند که برای تجزیه و تحلیل پویایی تجارت خارجی روسیه، مقایسه شاخص‌های سال ۲۰۲۳ با قبل از تحریم ۲۰۲۱ نسبت به شوک سال ۲۰۲۲ متاثر از جنگ با اوکراین، صحیح‌تر است. فلذا می‌توان اینگونه تحلیل نمود که در مقایسه با سطح ۹ ماهه سال پایه (۲۰۲۱)، واردات بهبود یافته است و صادرات نیز تنها ۷ درصد کاهش داشته است. در عین حال صادرات محصولات معدنی در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۱ تقریباً در یک سطح بوده است. بیشترین میزان کاهش صادرات مربوط به گروه محصولات مهندسی مکانیک و چوب (کاهش ۴۰ درصدی) و همچنین محصولات متالورژی و شیمیایی (منهای ۲۰ درصد) است. بیشترین رشد مربوط به صادرات محصولات غذایی بوده که نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۱ بیش از ۳۰ درصد رشد داشته است.

کارشناسان با اطمینان اظهار می‌دارند که حفظ تراز تجاری برای روسیه در سطح ثبت شده در ۹ ماه اول سال ۲۰۲۳ بسیار دشوار خواهد بود زیرا وابستگی روسیه به واردات و افزایش قیمت آن در شرایط تحریم فعلی افزایش خواهد یافت و از طرف دیگر پس‌زمینه خارجی مرتبط با وخیم‌تر شدن وضعیت ژئوپلیتیک در خاورمیانه و احتمالاً تشدید رکود اقتصادی جهانی، قیمت هیدروکربن را کاهش می‌دهد.

نکته حائز اهمیت، تصمیم گمرک روسیه به انتشار این آمار می باشد، زیرا همانطور که در بالا اشاره گردید، این ساختار از مارس ۲۰۲۲، انتشار این آمار را بدلیل موضوعات تحریمی متوقف کرده بود.

منبع: سرویس گمرک فدرال روسیه

ترجمه: کاظم محمدی

تاریخ تهیه: دی ماه ۱۴۰۲
